

Логіка

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Адміністративний менеджмент
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Заочна
Рік підготовки, семестр	2 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	120 год (4 кредити ЕКТС), лекції 6 год., практичні заняття 2 год., самостійна робота 112 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік Модульна контрольна робота
Розклад занять	rozklad.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Архипова Євгенія Олександрівна, к.філос.н., доцент (лекції, практичні), evgar55@gmail.com
Розміщення курсу	Google classroom, код класу надається викладачем

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Логіка» орієнтована на розвиток культури мислення, а її вивчення покращує загальні аналітичні та комунікативні навички, що стане у нагоді як в повсякденному житті, так і в професійній діяльності.

Метою навчальної дисципліни є формування уявлення про основні закономірності процесів мислення і розвиток навичок аналізу логічних форм, правильного застосування логічних прийомів, операцій і законів.

Предметом вивчення є закони логіки та основні форми мислення.

Навчальна дисципліна у комплексі з іншими освітніми компонентами сприяє розвитку таких програмних компетентностей та програмних результатів навчання:

- програмні компетентності:

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність до міжособистісної взаємодії.

Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів

- програмні результати навчання:

Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

Завданням навчальної дисципліни є формування у студентів свідомого ставлення до процесу міркування та прийняття рішень, чіткого уявлення про основні закономірності процесів мислення, недопущення у власних міркуваннях логічних помилок та їх виявлення у промові інших осіб. Результатом вивчення дисципліни є формування та/або розвиток навичок критичного аналізу логічних форм та правильного застосування логічних прийомів і операцій, розвиток логічної культури мовлення, зокрема вміння правильно будувати умовиводи та коректно обґрунтовувати свою думку, що в цілому дозволяє розвинути навички міжособистісної та групової взаємодії, здатність до співробітництва та розв'язання конфліктів. Здобувачі вищої освіти також ознайомляться з історією розвитку логіки та законами формальної логіки, що дозволить виявляти та усувати проблеми в доведенні та аргументації.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти:

- зрозуміють наскрізний характер логічних знань та умінь;
- ознайомляться з основними віхами в історії розвитку логіки як науки;
- отримають теоретичні знання щодо природи мислення, правил побудови та використання в процесі мислення головних логічних форм — поняття, судження, умовиводу;
- розвинути навички міжособистісної взаємодії шляхом здійснення логічного аналізу умовиводів, доведення та спростувань, дотримання законів формальної логіки;
- познайомляться з софістичними прийомами та логічними хитрощами, які використовуються задля отримання перемоги в суперечці, введення в оману співрозмовників та/або слухачів;

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна є вибірковою, а її вивчення не потребує якихось спеціальних знань та навичок. Дисципліна сприятиме кращому розумінню окремих тем таких нормативних дисциплін, як «Теорія прийняття управлінських рішень», «Основи інформаційної безпеки».

Дисципліна розвиває навички міжособистісної взаємодії та критичного ставлення до отримуваної інформації.

3. Зміст навчальної дисципліни

1. Предмет та значення логіки.
2. Історія логіки.
3. Закони логіки.
4. Поняття.
5. Судження.
6. Умовивід. Дедуктивні умовиводи
7. Індуктивні умовиводи. Умовиводи за аналогією.
8. Гіпотеза. Доведення та спростування.
9. Паралогізми та софізми.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базові джерела:

1. Архипова Є.О. Логіка: навч. посібн. / Є. О. Архипова, В. Д. Піхорович, О. О. Потіщук. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2015. 183 с.

2. Лебедєв В. О., Павлов В. І. Логіка: Навч. посібник. Харків : УкрДУЗТ, 2019.
<http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/2226/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення 10.05.2024).
3. Конверський А.Є. Логіка: Підручник. 2-ге вид. виправлене. К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с. URL: http://philosophy.univ.kiev.ua/ua/view/Konversky_Logik/194/193/6 (дата звернення 10.05.2024).
4. Логіка для юристів: підручник / В.С. Бліхар, В.В. Левкулич, М.М. Олексюк, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо, О.І. Матвієнко. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/44906/1/%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення 10.05.2024).

Інформація про інші матеріали або посилання на матеріали чи ресурси, потрібні для вивчення навчальної дисципліни, публікуються у гугл-класі.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни використовуються різні методи, зокрема словесні (розповідь, дискусія, коментування тощо), наочні (ілюстрування, презентації, слайди, схеми, таблиці, демонстрація сайтів тощо), практичні (аналіз ситуацій, творчі роботи, кейс-стаді, робота з текстом). Також використовуються методи проблемних ситуацій, демонстрації пошукової діяльності, активізуючих запитань. В процесі навчання використовуються сервіс відеоконференцій Zoom, месенджери, Електронний кампус КПІ, також застосовуються різноманітні цифрові інструменти (зокрема, додатки Google Workspace, Miro, Canva, JamBoard, сервіси онлайн-тестування, опитування, Mentimeter тощо).

Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт, питання до МКР, заліку та інші матеріали викладаються в гугл-класі.

Орієнтовні плани лекційних та практичних занять (денна форма навчання)

Лекційні заняття

Лекція 1. Предмет і значення логіки. Закони логіки

1. Багатозначність слова "логіка".
2. Основні підходи до розуміння мислення та свідомості.
3. Логіка як наука та її місце серед інших наукових знань
4. Види логіки.
5. Значення логіки в повсякденному та професійному житті.
6. Закони формальної логіки

Завдання на СРС: Значення логіки в професійній діяльності публічного управлінця. Знайдіть приклади порушення законів формальної логіки в художній літературі, періодичних виданнях або в інших джерелах. Закони діалектичної логіки.

Лекція 2. Поняття та судження як форми мислення

1. Загальна характеристика поняття як форми мислення. Зміст та обсяг поняття.
2. Види понять. Відношення між поняттями. Операції з поняттями.

3. Визначення та поділ.
4. Сутність, структура та класифікація простих суджень.
5. Відношення між категоричними судженнями (логічний квадрат).
6. Розподілення термінів в категоричних судженнях.
7. Загальна характеристика складних суджень. Логічний сполучник.

Завдання на СРС: закріпіть знання за темами, пройшовши відповідні тести. Знайдіть приклади визначень різних видів

Лекція 3. Умовиводи як форма мислення

1. Загальна характеристика та класифікація умовиводів.
2. Простий категоричний силізм: правила, модуси, фігури.
3. Інші дедуктивні силізми.
4. Індуктивні силізми. Методи встановлення причинних зв'язків між явищами
5. Загальна характеристика умовиводу за аналогією. Види аналогій.

Завдання на СРС: візьміть як засновки чотири різних за кількістю та якістю суджень та почергово утворіть з них всі можливі безпосередні умовиводи. Поясніть відмінність між істинністю та правильністю висновку. Складіть самостійно 5-6 умовиводів, які б відрізнялись один від одного фігурою та/або модусом; закріпіть знання за темою, пройшовши відповідні тести.

Практичні (семінарські) заняття

Семінар № 1.

1. Обговорення та захист МКР.
2. Практикум.

6. Самостійна робота студента

Студенти заочної форми навчання самостійно опрацьовують всі питання, які винесені на залік, але не розглядались на заняттях. Для закріплення та перевірки знань рекомендовано проходити тести.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Сам факт **відвідування** лекцій та семінарів фіксується, але не оцінюється. Оцінюється виключно робота, яку студенти виконують на заняттях (перш за все, виконання контрольних та самостійних робіт). Невиконання студентами цих видів робіт може призвести до порушення умов РСО та виникнення академічної заборгованості. Студентам також рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них пояснюється теоретичний матеріал, розбираються та аналізуються типові помилки, що були допущені при виконанні контрольних чи самостійних робіт, що сприяє кращому розумінню матеріалу студентами.

Онлайн-тести

З дисципліни розроблені навчальні та навчально-контрольні. Актуальні посилання на тести розміщені в гугл-класі.

Основною метою проходження навчальних тестів є отримання додаткової інформації, формування, закріплення чи самоконтроль наявних знань та умінь. Кількість проходження *навчальних* тестів не обмежується.

Засоби комунікації

Каналами зв'язку є:

- гугл-клас (матеріали, завдання, загальні оголошення);
- ZOOM-конференції (лекції, практики, консультації);
- чат (група) дисципліни в месенджері (загальні оголошення, питання, зворотний зв'язок);
- повідомлення в WhatsApp (особисті питання);
- телефон (066-360-6416) (термінові, нагальні питання, які незручно вирішувати в месенджері);
- пошта: evgar55@gmail.com (резервний канал зв'язку).

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти (індивідуально чи групою) мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів, і розраховувати на неупереджений його розгляд.

Академічна доброчесність та використання ШІ

Політика та принципи академічної доброчесності, норми етичної поведінки студентів та викладачів визначені у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. Процедура з питань запобігання та виявлення плагіату в академічних текстах за авторства здобувачів, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування визначена у «Положенні про систему запобігання академічному плагіату в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/47>.

Робота, у якій виявлено порушення принципів академічної доброчесності, не приймається. За таку роботу можуть нараховуватися штрафні бали.

При використанні інструментів ШІ студенти мають враховувати "Політику використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського" (розміщення: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>), зокрема те, що використання ШІ для створення враження, що здобувач знає більше, ніж є насправді, є академічним порушенням.

Політикою дисципліни дозволено використовувати інструменти генеративного ШІ при підготовці до занять. В той же час, студенти мають пам'ятати про обмеження, притаманні будь-яким системам ШІ. Студент повинні **сприймати згенерований ШІ текст критично**, що, окрім іншого, потребує достатнього для виявлення можливих помилок ШІ рівня розуміння матеріалу. Категорично заборонено видавати згенеровані ШІ матеріали за результат власної самостійної роботи без подальшого опрацювання, перевірки та верифікації.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: відповіді на практичних заняттях, виконання самостійних робіт, експрес-контроль, МКР.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Питання для підготовки до семестрового контролю наведені в Додатку А.

Рейтингова система оцінювання (заочна форма навчання)

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Активність на семінарах	10	1	10
2.	МКР	40	1	40
3.	Підсумковий тест	50	1	50
	Всього			100

Обов'язкові умови допуску до залікової контрольної роботи		Критерій
1	Зарахована МКР	+

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Активність на семінарському занятті

Оцінюється максимум в 10 балів за заняття. Може передбачати різні види робіт: відповіді на питання, доповнення, пояснення завдань.

Критерії оцінювання

- Висока активність – 9-10 балів;
- Середня активність – 7-8 балів
- Низька активність – 6 балів.

2. МКР

Студенти отримують МКР, яка складається із завдань різної складності, що охоплюють теми «Поняття», «Судження», «Умовиводи». Максимальна кількість балів за ДКР – 40 балів.

Загальні критерії оцінювання:

- високий рівень виконання завдання, можливі незначні помилки, які студент/ка більшою мірою спроможний/а виправити в процесі захисту МКР – 36-40 балів;
- завдання виконано на достатньо високому рівні, допускаються окремі відхилення чи неточності, студент/ка може пояснити їх виконання – 30-35 балів;
- всі пункти завдання виконані на достатньому рівні; або якісно виконано не менше половини завдань, студент/ка може пояснити їх виконання – 24-29 балів від максимального балу.
- робота не відповідає вищезазначеним вимогам – 0 балів.

3. Підсумкова контрольна робота (тест)

- високий рівень виконання завдання (всіх його пунктів), від 90% правильних відповідей на закриті питання – 90-100% від максимального балу;
- завдання виконано на достатньо високому рівні, допускаються окремі відхилення чи неточності; від 75% правильних відповідей на закриті питання – 75-89% від максимального балу;
- всі пункти завдання виконані на достатньому рівні; або якісно виконані лише окремі пункти завдання; від 60% правильних відповідей на закриті питання – 60-74% від максимального балу.
- робота не відповідає вищезазначеним вимогам – 0 балів.

Штрафні та заохочувальні бали нараховуються за:

Штрафні бали:

- Порухення академічної доброчесності – до 10 балів.

Заохочувальні бали:

- написання есе за оголошеною тематикою – до 6 балів.
- проходження онлайн-курсів з отриманням сертифікату (див. пункт *Дистанційне навчання*)
- доповідь на Днях Науки, публікації за тематикою дисципліни – 5 балів;
- додаткові завдання підвищеної складності (бали за три перші правильні відповіді) – до 4 балів.

Викладач може в кінці семестру додати до рейтингу бонус (від 1 до 5 балів) за активну участь на семінарах, 100% відвідування тощо.

Загальна сума заохочувальних балів не перевищує 10 балів.

Умовою допуску студента до підсумкової контрольної роботи є прийнята ДКР.

Підсумковий тест містить 50 закритих запитання, які формулюються на основі матеріалу, розглянутого на лекціях, семінарах та СРС. Орієнтовні питання для підготовки до залікової роботи наведено в **додатку А**. Максимальна оцінка за заліковий тест складає 50 балів. Якщо студент правильно відповів менше ніж на 60% запитань, залік вважається нескладеним (тест оцінюється в 0 балів).

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Дистанційне навчання

З метою кращого засвоєння матеріалу та поглибленого вивчення окремих тем дисципліни можуть використовуватися елементи дистанційного навчання, зокрема онлайн-курси та онлайн-тести.

Студенти можуть отримати консультацію викладача через електронну пошту, Google class або месенджери).

Сертифікати за проходження цих курсів можуть заміняти написання самостійної роботи за вказаною темою або давати відповідні заохочувальні бали.

Проходження інших курсів за тематикою дисципліни можливе за умови погодження із викладачем.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для всіх студентів з особливими освітніми потребами. У разі потреби завдання можуть бути скориговані.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено: доцентом кафедри теорії та практики управління, кандидатом філософських наук, доцентом Архиповою Євгенією Олександрівною

Ухвалено кафедрою теорії та практики управління (протокол № 15 від 07.06.2024 р.).

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024).

Питання для підготовки до заліку

1. Визначте природу мислення.
2. Охарактеризуйте предмет логіки, визначте її значення.
3. Назвіть основні етапи становлення логічної науки та дайте їх коротку характеристику.
4. Визначте сутність та завдання формальної логіки. Охарактеризуйте поняття «закони формальної логіки».
5. Надайте формулювання та поясніть сутність закону тотожності.
6. Поясніть сутність закону виключення суперечності (закону несуперечності). Надайте класифікацію протилежностей.
7. Сформулюйте та поясніть сутність закону виключеного третього.
8. Охарактеризуйте закон достатньої підстави, визначте причини та наведіть приклади порушення цього закону.
9. Надайте загальну характеристику поняття «діалектична логіка».
10. Охарактеризуйте принцип сходження від абстрактного до конкретного та принцип збігу історичного і логічного.
11. Охарактеризуйте принцип зв'язку всього зі всім та принцип розвитку.
12. Назвіть відмінність формальної логіки від діалектичної.
13. Назвіть та надайте загальну характеристику логічних форм мислення.
14. Охарактеризуйте поняття як форму мислення. Розкрийте логічні прийоми, якими користуються у процесі утворення понять (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення).
15. Поясніть, в чому полягає відмінність поняття та слова, поняття та уявлення, поняття та предмету.
16. Розкрийте логічну структуру поняття (зміст та обсяг поняття). Наведіть класифікацію понять. Дайте приклади розбору понять.
17. Охарактеризуйте відношення між поняттями. Поясніть графічний метод зображення відношень між поняттями.
18. Назвіть та наведіть приклади простих операцій з поняттями (заперечення, додавання, віднімання, множення).
19. Визначте вимоги до здійснення узагальнення та обмеження понять. Наведіть приклади виконання цих операцій.
20. Визначте сутність логічної операції поділу понять, назвіть правила поділу. Наведіть приклади.
21. Визначте сутність логічної операції визначення понять, назвіть правила визначення та види визначень.
22. Охарактеризуйте судження як форму мислення, назвіть види суджень.
23. Розкрийте структуру простого судження. Наведіть об'єднану класифікацію суджень за кількістю та якістю.
24. Визначте, що таке розподіленість термінів категоричних суджень, наведіть приклади розподілу термінів в різних типах суджень.
25. Охарактеризуйте відношення між категоричними судженнями за істинністю та наведіть приклади відношення між судженнями за логічним квадратом.
26. Надайте характеристику модальних суджень.
27. Визначте поняття і будову складних суджень, назвіть види логічних сполучників.
28. Наведіть приклади єднальних суджень, назвіть умови їх істинності.
29. Наведіть приклади та види розділових суджень, назвіть умови їх істинності.
30. Наведіть приклади та види умовних суджень, назвіть умови їх істинності.
31. Розкрийте поняття та значення формалізації, поясніть сутність табличної побудови логіки висловлювань.
32. Охарактеризуйте умовиводи як форму мислення. Надайте класифікацію умовиводів за достовірністю висновків, кількістю засновків, спрямованістю висновку.

33. Охарактеризуйте безпосередні умовиводи та логічні операції, за допомогою яких вони утворюються.
34. Надайте загальну характеристику простого категоричного силогізму, сформулюйте аксіому простого категоричного силогізму.
35. Назвіть загальні правила простого категоричного силогізму.
36. Визначте поняття фігур та модусів простого категоричного силогізму, назвіть правила фігур та наведіть приклади силогізмів за різними фігурами.
37. Визначте будову чисто умовних силогізмів, назвіть принцип, на якому вони ґрунтуються. Наведіть приклади чисто умовного умовиводу.
38. Визначте будову умовно-категоричного умовиводу, назвіть його модуси та наведіть приклади.
39. Визначте структуру розділово-категоричного умовиводу, назвіть його модуси та наведіть приклади.
40. Визначте структуру умовно-розділового (лематичного) умовиводу, назвіть його види та наведіть приклади.
41. Визначте будову та види скорочених силогізмів (ентимем). Поясніть, що таке епіхейрема. Наведіть приклади.
42. Визначте сутність, структуру та види складних та складноскорочених силогізмів (полісилогізмів та соритів). Наведіть приклади.
43. Визначте сутність індуктивних умовиводів, розкрийте їх будову та види.
44. Розкрийте шляхи підвищення ступеня вірогідності висновків неповної індукції.
45. Надайте характеристику методів єдиної подібності, єдиної різниці та поєднаного методу подібності та різниць. Наведіть приклади використання цих методів встановлення причинних зв'язків між явищами.
46. Надайте характеристику методу супутніх змін та метода залишків. Наведіть приклади використання цих методів встановлення причинних зв'язків між явищами.
47. Поясніть, що спільного, а що відмінного у індуктивних та дедуктивних умовиводах.
48. Розкрийте сутність та структуру умовиводів за аналогією, назвіть їх види. Наведіть приклади умовиводів за аналогією.
49. Розкрийте шляхи підвищення ступеня вірогідності висновків за аналогією.
50. Розкрийте поняття та структуру гіпотези, назвіть їх види.
51. Поясніть сутність та будову доведення, розкрийте їх види.
52. Поясніть сутність та способи спростування. Наведіть приклади спростування.
53. Розкрийте правила доведення та спростування, а також помилки, які зустрічаються у доведеннях.
54. Розкрийте сутність софізмів, паралогізмів та парадоксів, наведіть їх приклади.